

HET NIEUWE PENSIOENSTELSEL

Risicopreferentieonderzoek

Meet Up
20 april 2023

VOOR IEDEREEN IN DE CREATIEVE EN DIGITALE SECTOR

Agenda

- Routekaart nieuwe regeling
- Besluitvorming (wie neemt welk besluit)
- Waarom een risicopreferentieonderzoek?
- Opzet van het onderzoek
- Resultaten van het onderzoek
- Voorkeuren in nieuwe pensioenregeling
- Wat gaan we met de resultaten doen?

Routekaart naar nieuwe regeling*

- 2019 Pensioenakkoord
- 2022 Behandeling Wet toekomst pensioenen (Wtp). In Tweede Kamer aangenomen (december 2022)
- 2023 Behandeling in de Eerste Kamer, naar verwachting eind mei: plenaire behandeling en stemming
- 1 juli 2023 Verwachte ingangsdatum Wtp
- Q 1, 2024 Transitieplannen gereed met alle afspraken (streefdatum PNO Media)
1 januari 2025 (wettelijk)
- 1 januari 2026 Overstap (streefdatum PNO Media)
1 januari 2027 (wettelijk)

*Stand van zaken per 20 april 2023

Besluiten door sociale partners (2023)

- Keuze contractvorm solidaire premieregeling (SPR) of flexibele premieregeling (FPR)
- Keuze premie en ambitieniveau
- Keuze overige elementen pensioenregeling
- Wel/geen verzoek tot invaren
- Wel/geen verzoek tot aanwenden fondsvermogen voor vullen solidariteitsreserve (in geval SPR)
- Financieringswijze van de compensatie voor het afschaffen van de doorsneesystematiek (via pensioen, fondsvermogen, premie of andere arbeidsvoorwaarde)
- Transitieplannen opstellen (volgens sjabloon van PNO Media), gereed Q1 2024

Besluiten door PNO Media (2023)

- Productaanbod PNO Media (incl. alle opties in opbouw- en uitkeringsfase)
- Vaststellen risicohouding, life cycles
- Vul- en verdeelregels solidariteitsreserve (als overeenstemming is bereikt met sociale partners over doel(en) van de solidariteitsreserve)
- Beschikbaarheid van een Wtp-proof PNO DC life cycle variant (FPR) in loop van 2023
- Wel of niet gebruik maken van transitie FTK en overbruggingsplan
- Q1, 2024:
Besluit opdrachtaanvaarding (o.a. beoordeling transitieplannen op evenwichtigheid, invaren, etc.)
Implementatieplannen, inclusief communicatieplannen

Vorbereiding besluitvorming en afstemming o.a. in gesprekken gezamenlijk (Meet Ups) en per tafel

Per sociale tafel is een bestuurder als aanspreekpunt aangewezen (bijgestaan door bestuursadvisering en relatiebeheer)

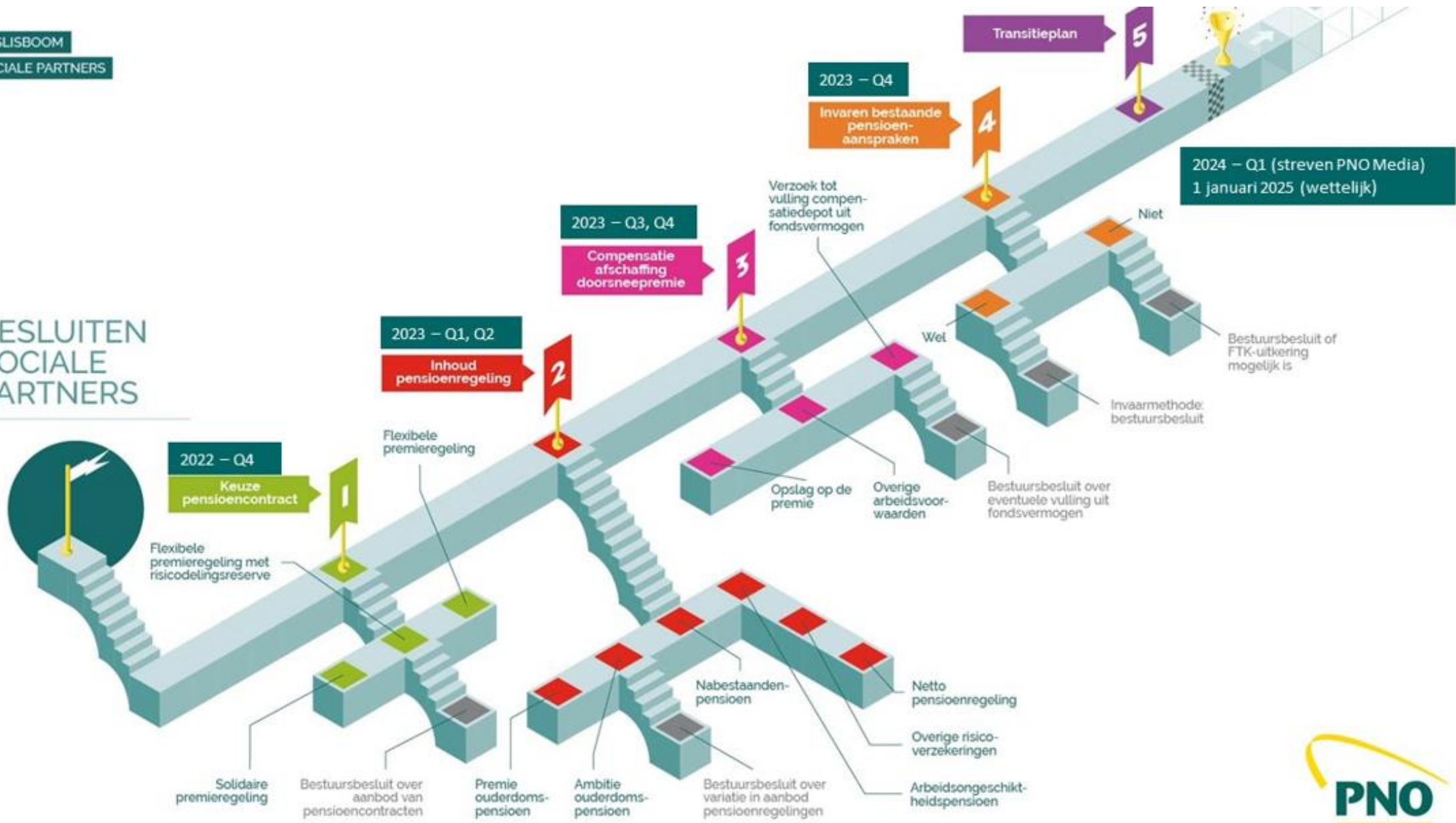
Dit zijn vanaf maart 2023:

- Publieke omroepen: Lucas Goes, José Claus
- ICK: André Snellen
- Film en Bioscopen: André Snellen
- Pensioenraad: Erik Hulshof
- Ondernemingen eigen regeling: José Claus

Bijeenkomsten en gesprekken

- **Dinsdag 23 mei, 10.30 - 12.00 uur: Beeld & Geluid**
Meet Up: Presentatie beoogde nieuwe PNO Media pensioenregelingen: toelichting alle opties in opbouwfase voor solidaire - en flexibele premieregeling
- **Eind juni/begin juli 2023 (datum volgt z.s.m.)**
Meet Up: Terugkoppeling vervolgonderzoek meest efficiënte combinatie van vul- en verdeelregels doelen solidariteitsreserve. PNO Media voorstel doel of doelen gebaseerd op grootste gemene deler wensen sociale partners
- **Q3 & Q4: Berekeningen, Invaren en Compensatievraagstuk**
Besluitvorming alle onderdelen van de regelingen o.a. premiehoogte en ambitie, invulling transitieplannen (sociale partners stellen transitieplannen op; PNO Media levert format)
- **Q1: 2024 Transitieplannen gereed**

BESLUITEN
SOCIALE
PARTNERS

Waarom een
risicobereidheids-
onderzoek?

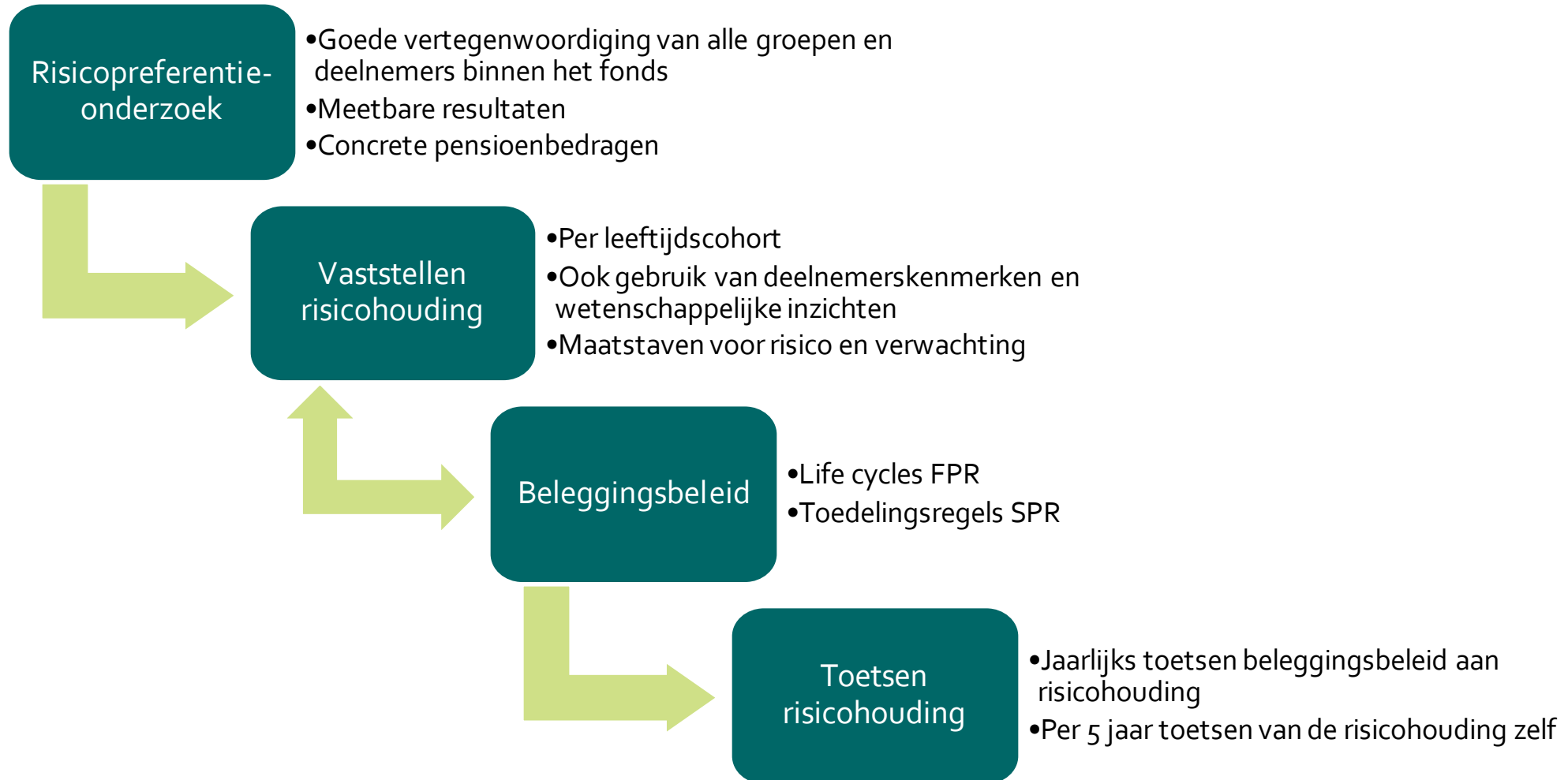
Waarom een risicopreferentieonderzoek?

Artikel 52b van de Wet toekomst pensioenen (ingekort)

1. De pensioenuitvoerder baseert zijn beleggingsbeleid en de toedelingsregels voor het beleggingsrisico op de risicohouding van de deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden.
2. De risicohouding wordt door de pensioenuitvoerder vastgesteld en periodiek getoetst, waarbij gebruik wordt gemaakt van **onderzoek naar de risicopreferentie van de deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden**, wetenschappelijke inzichten en deelnemerskenmerken.

Waarom een risicopreferentieonderzoek?

Proces risicohouding

Waarom een risicopreferentieonderzoek?

Proces risicohouding

- Het bestuur stelt de risicohouding vast na overleg met de andere fondsorganen
- Via de opdrachtaanvaarding informeert het bestuur sociale partners over de keuzes die zij voor de uitvoering van de pensioenregeling hebben gemaakt
 - Risicohouding is daar onderdeel van, en moet ook toegelicht worden
- In het onderzoek zaten ook vragen over voorkeuren voor de invulling van de nieuwe pensioenregelingen
 - Die zijn minder relevant voor de risicohouding, maar juist wel voor sociale partners die de nieuwe regelingen gaan maken

Waarom een risicopreferentieonderzoek?

Begrip risicohouding is niet nieuw

- In huidige pensioenwet is het wel een stuk vrijblijvender
- De risicohouding is van het pensioenfonds en moet zo goed mogelijk passen bij de kenmerken van het fonds
 - Een risicopreferentieonderzoek is daarvoor niet verplicht (PNO Media heeft in 2019 wel zo'n onderzoek gedaan)
- De risicohouding is één van de uitgangspunten waar het bestuur rekening mee moet houden bij het vaststellen van het beleggingsbeleid, niet het hoofdbestanddeel
- Toetsing vindt plaats via de haalbaarheidstoets, maar heeft niet meteen gevolgen voor beleid

Opzet van het
onderzoek

Opzet van het onderzoek

- PNO Media heeft het onderzoek laten uitvoeren door marktonderzoeksbureau Ipsos, in samenwerking met pensioenadviseur WTW
- Zij hebben al voor ongeveer 30 fondsen een risicopreferentieonderzoek gedaan
- We kunnen daardoor onze resultaten ook vergelijken met die van andere fondsen
- Respons was op totaalniveau 7%:

	Uitgenodigd	Respons	
Actieven	13.584	848	6%
Slapers	14.150	639	5%
Gepensioneerden	5.913	910	15%
Totaal	33.647	2.397	7%

3.789 personen hebben op de uitnodigingslink geklikt, 850 daarvan bekeken alleen het eerste scherm met de inleiding.
Van de personen die voorbij het eerste scherm kwamen, heeft 82% de vragenlijst volledig ingevuld

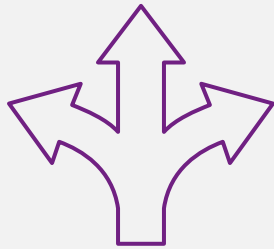
Twee manieren om risicopreferentie te meten

- Kwalitatieve vragen
- Kwantitatieve vragen

- Uiteindelijke risicopreferentie is een combinatie van de twee methodes
- Voor vaststellen risicohouding en beleggingsbeleid is de kwantitatieve methode leidend, omdat die tot een 'score' leidt waar verdere berekeningen op gebaseerd kunnen worden

Methode

Kwalitatieve vraagmethode

WILLEN

- Risicobereidheid
- Emotioneel effect tegenvallers

KUNNEN

- Mogelijkheden opvangen tegenvallers
- Afhankelijkheid

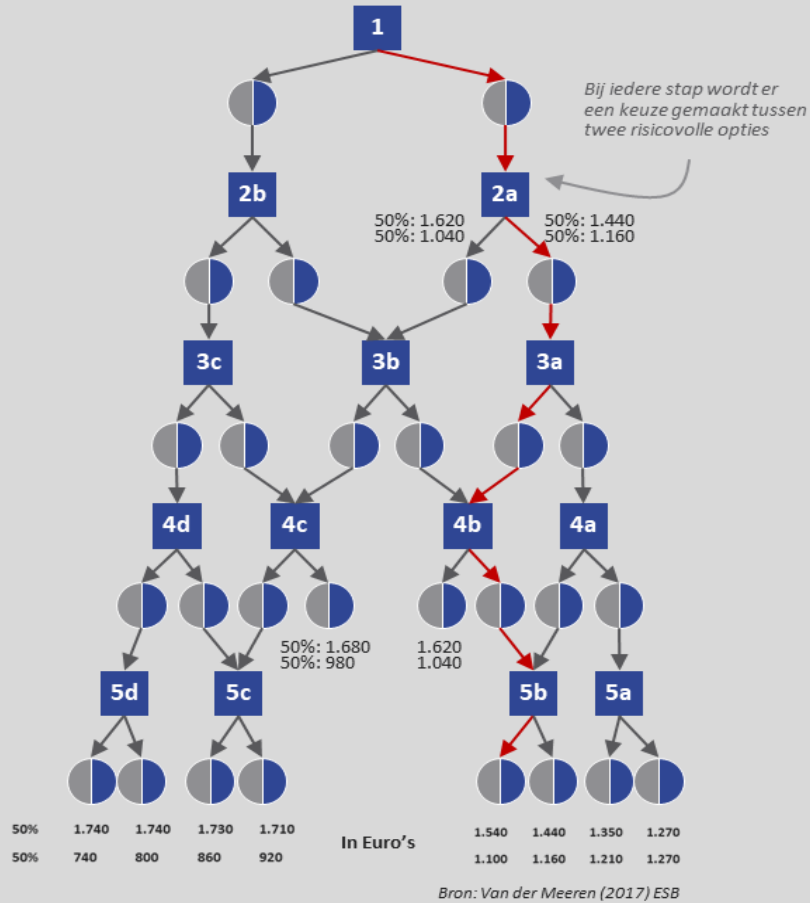

BEGRIJPEN

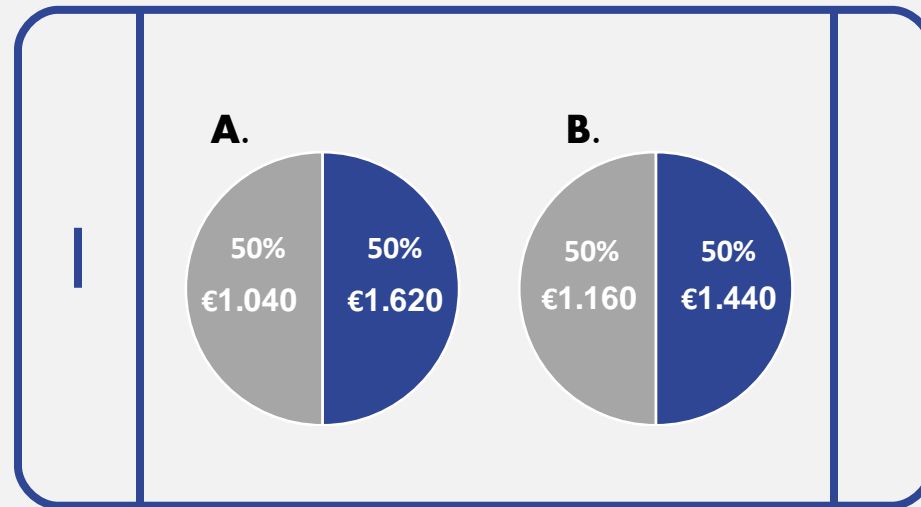
- Kennis
- Ervaring
- Begrip

Methodes CS-methode = Choice Sequence methode

Risico-inventarisatie volgens de CS-methode

Kwantitatieve vraagmethode

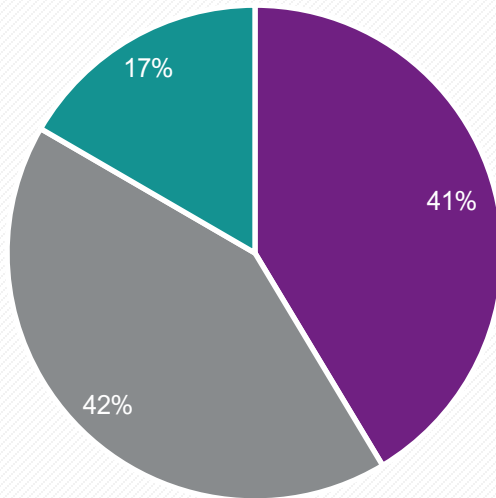

Resultaten van het
onderzoek

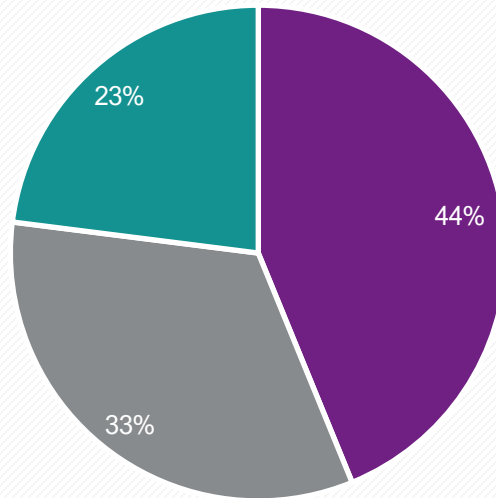
Kwalitatieve risicopreferentie: voor alle doelgroepen geldt dat er een sterke verdeeldheid is van persoon tot persoon, maar gepensioneerden hebben relatief weinig een offensieve risicopreferentie

Kwalitatieve risicopreferentie

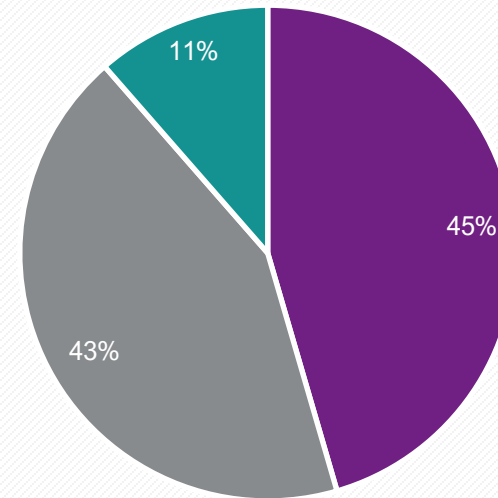
Actieve deelnemers

Slapers

Gepensioneerden

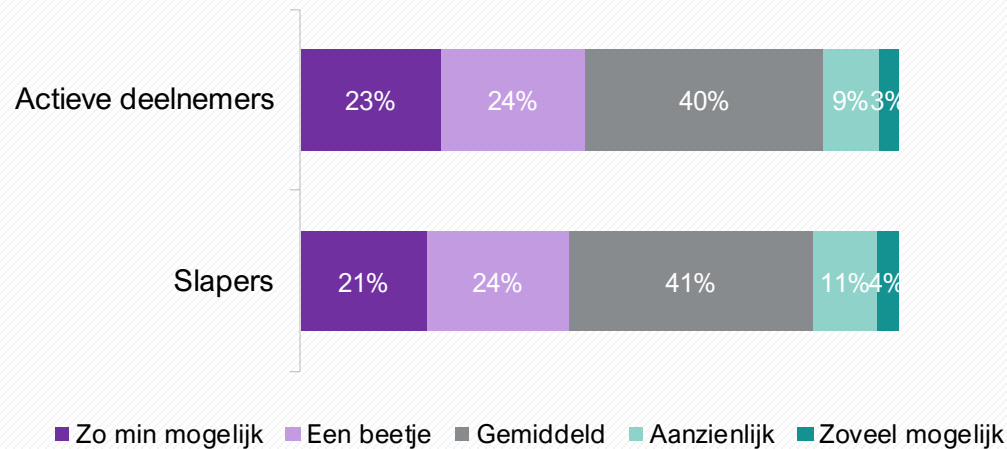

■ Defensief ■ Neutraal ■ Offensief

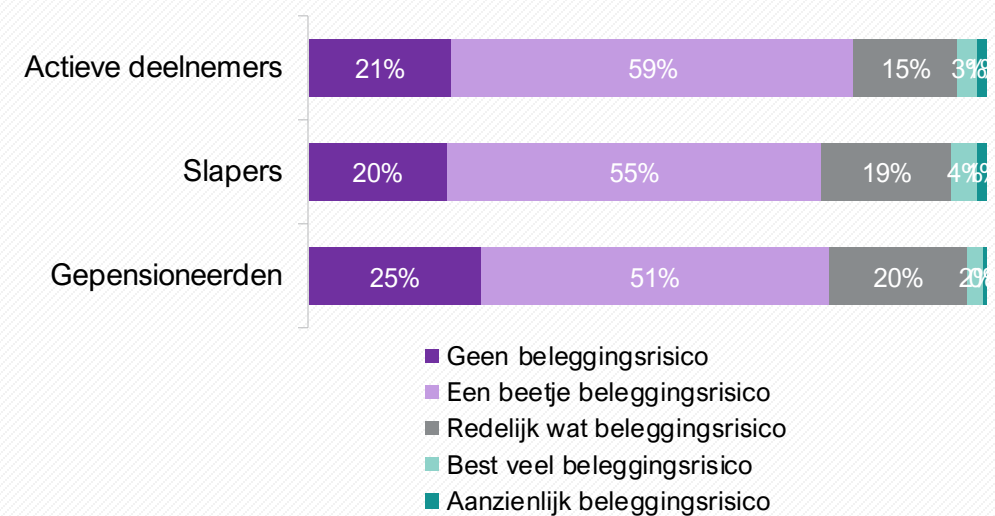

Risicobereidheid in opbouwfase groter dan in uitkeringsfase

Risicobereidheid in opbouwfase

Risicobereidheid in uitkeringsfase

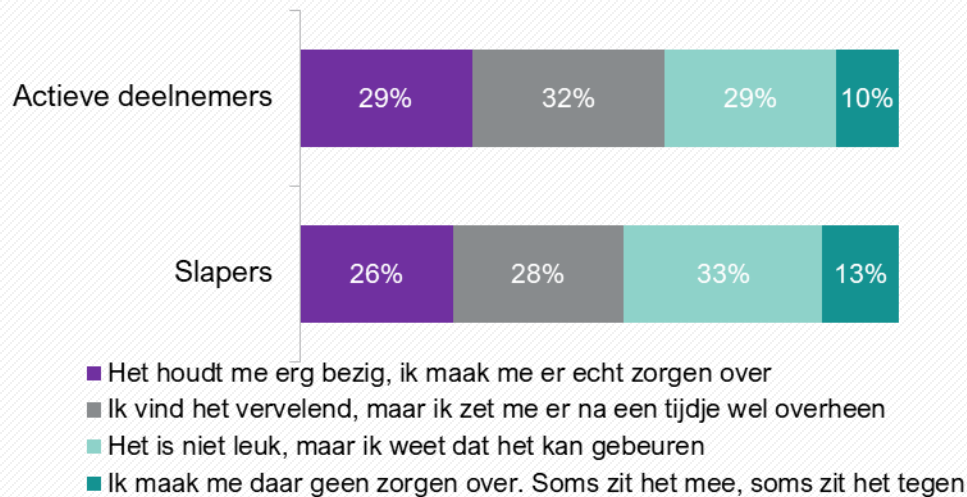
A01. Hoeveel beleggingsrisico wilt u lopen bij de opbouw van uw pensioen? | Basis: alle actieven (n=848) en slapers (n=639)

A03. Stel dat de waarde van de pensioenbeleggingen ineens flink daalt door plotselinge slechte beleggingsresultaten. Wat doet dat met u? | Basis: alle actieven (n=848, waarvan n=35 arbeidsongeschikt) en slapers (n=639)

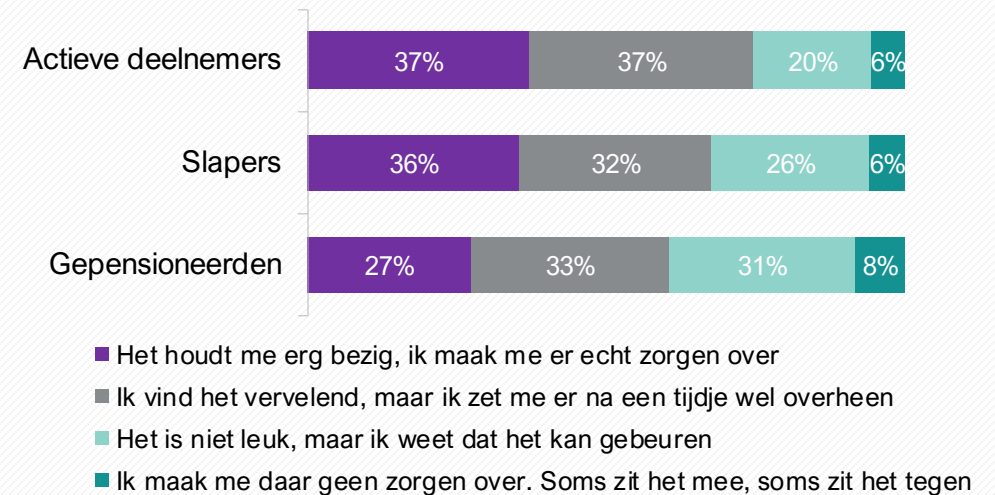

Verschillende groepen gaan anders om met tegenvallende resultaten

Omgaan met daling waarde pensioenbeleggingen in opbouwfase

Omgaan met daling pensioenuitkering in uitkeringsfase

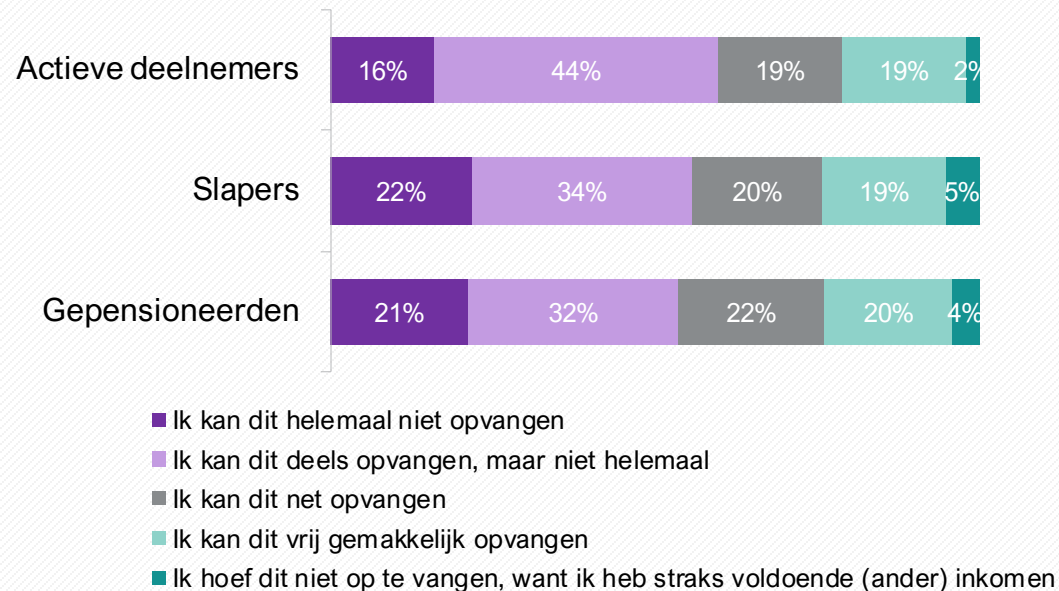

A04. Hoeveel beleggingsrisico wilt u lopen nádat uw pensioenuitkering is ingegaan? | Basis: alle actieven (n=848), slapers (n=639) en gepensioneerden (n=910)

A05. Stel dat uw pensioenuitkering daalt terwijl u al met pensioen bent. Wat doet dat met u? | Basis: alle actieven (n=848, waarvan n=35 arbeidsongeschikt), slapers (n=639) en gepensioneerden (n=910)

Actieve deelnemers kunnen een tegenvallend pensioen makkelijker opvangen dan slapers en gepensioneerden

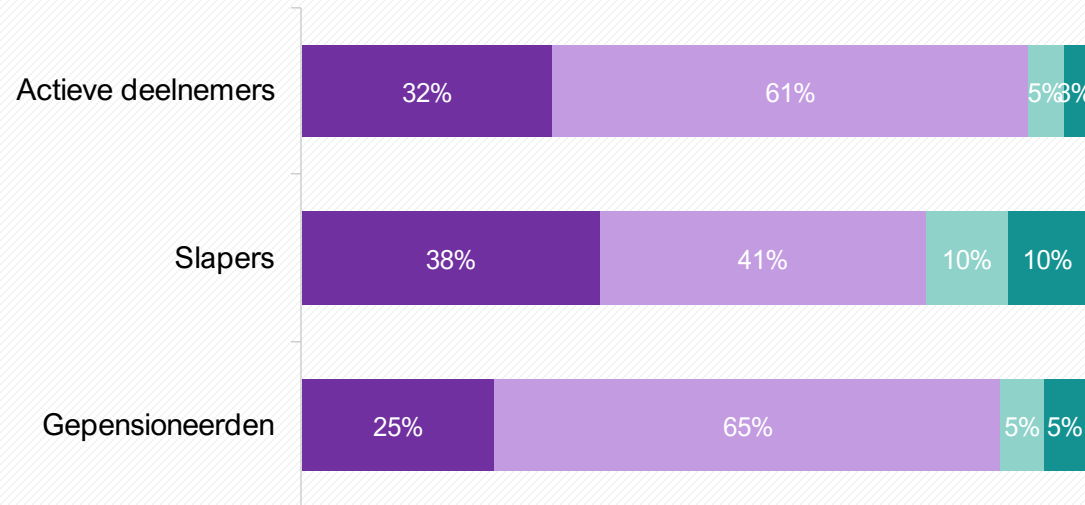
Buffer

B00. Stel dat uw pensioen lager blijkt uit te vallen dan u had verwacht. Kunt u dat nog goedmaken voordat u met pensioen gaat/of opvangen? | Basis: alle actieven (n=848, waarvan n=35 arbeidsongeschikt), slapers (n=639) en gepensioneerden (n=910)

Meerderheid heeft het PNO-Media-pensioen nodig om rond te komen na pensionering

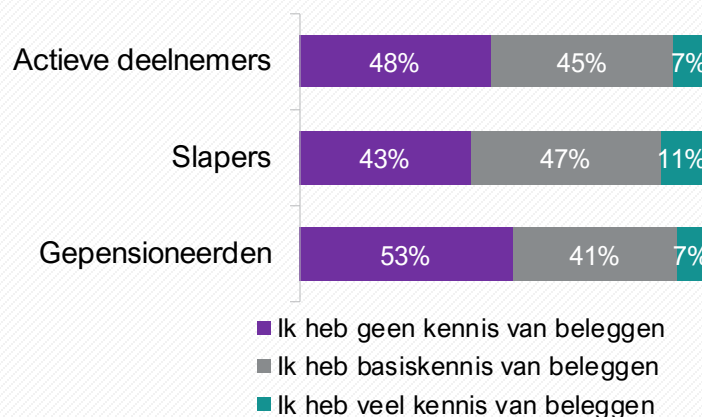
Afhankelijkheid van pensioen PNO Media

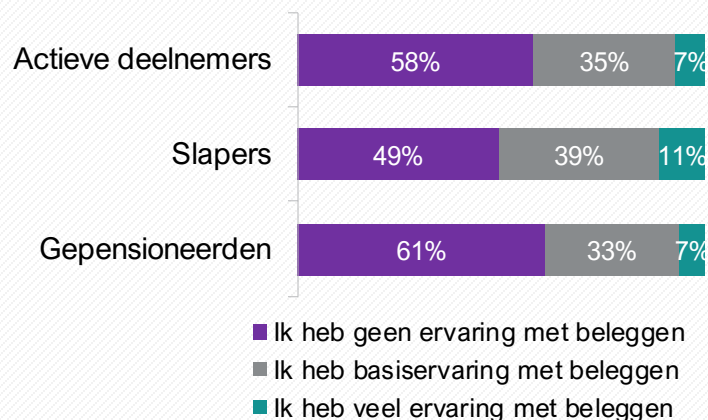
- Ik heb dit pensioen nodig. Ook met dit pensioen wordt rondkomen lastig
- Ik heb dit pensioen nodig. Met dit pensioen kan ik eenvoudig rondkomen
- Ik heb dit pensioen niet per se nodig. Zonder dit pensioen kan ik net aan rondkomen
- Ik heb dit pensioen niet nodig. Ook zonder dit pensioen kan ik goed rondkomen

Slapers schrijven zichzelf iets meer kennis van en ervaring met beleggen toe dan met name gepensioneerden

Kennis

Ervaring

Begrip: pensioen kan hoger of lager worden door beleggingsrisico

A8. Hoeveel kennis heeft u van beleggen in aandelen en/of obligaties?

A9. Hoeveel ervaring heeft u met beleggen in aandelen en/of obligaties?

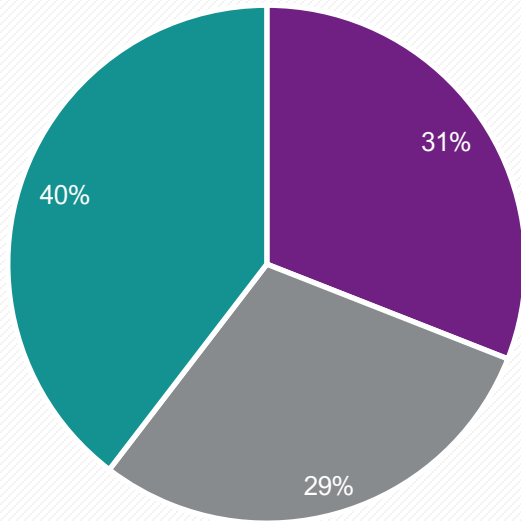
A10. Om pensioenkapitaal op te bouwen wordt het geld belegd. Uw pensioen kan hoger of lager worden door beleggingsrisico. Begrijpt u dat?

Basis: alle actieven (n=848), slapers (n=639) en gepensioneerden (n=910)

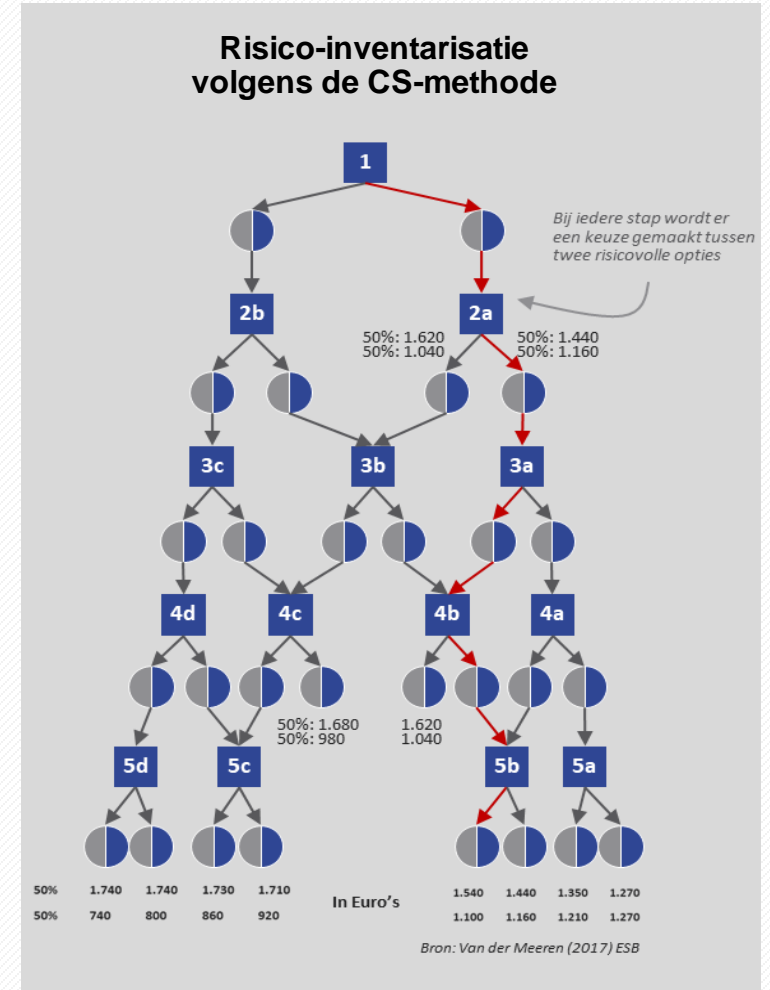
Grote verschillen tussen alle deelnemers in hun risicopreferentie

Defensief			Neutraal			Offensief			
31%			29%			40%			
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
15%	7%	9%	9%	11%	9%	11%	14%	5%	9%

Kwantitatieve risicopreferentie (volgens de CS-methode)

▪ Defensief (a,b,c) ▪ Neutraal (d,e,f) ▪ Offensief (g,h,i,j)

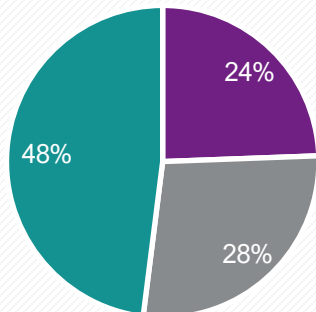

De kwantitatieve risicopreferentie van de actieve deelnemers en slapers is relatief offensief in vergelijking met die van gepensioneerden

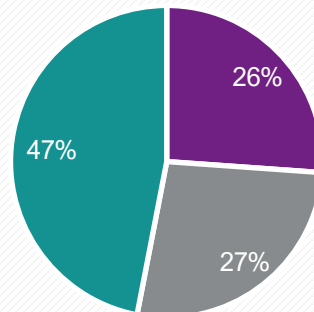
	Defensief			Neutraal			Offensief			
Actieve deelnemers	24%			28%			48%			
Slapers	26%			27%			47%			
Gepensioneerden	40%			33%			27%			
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Actieve deelnemers	11%	6%	6%	8%	9%	11%	14%	19%	6%	9%
Slapers	13%	5%	8%	9%	10%	8%	10%	19%	8%	10%
Gepensioneerden	19%	9%	12%	11%	13%	8%	8%	7%	2%	9%

Kwantitatieve risicopreferentie (volgens de CS-methode)

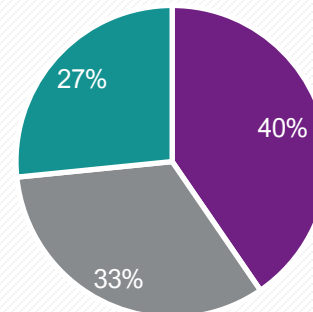
Actieve deelnemers

Slapers

Gepensioneerden

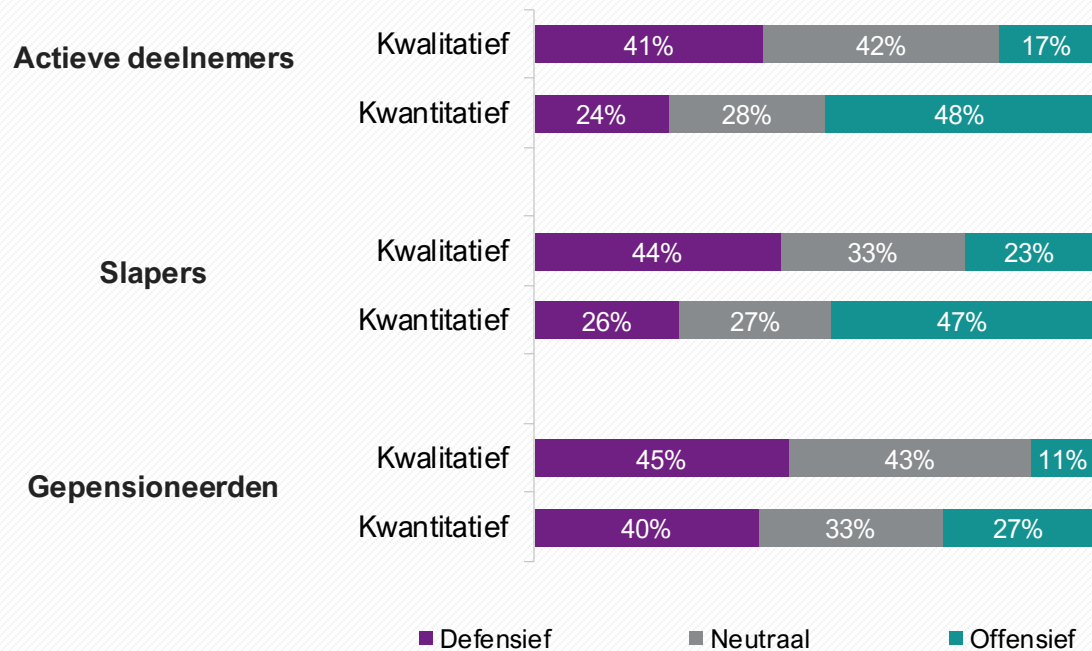

■ Defensief (a,b,c) ■ Neutraal (d,e,f) ■ Offensief (g,h,i,j)

De kwantitatieve CS-methode leidt tot een offensievere risicopreferentie dan de kwalitatieve methode

Risicopreferentie

o.b.v. kwalitatieve methode en kwantitatieve CS-methode

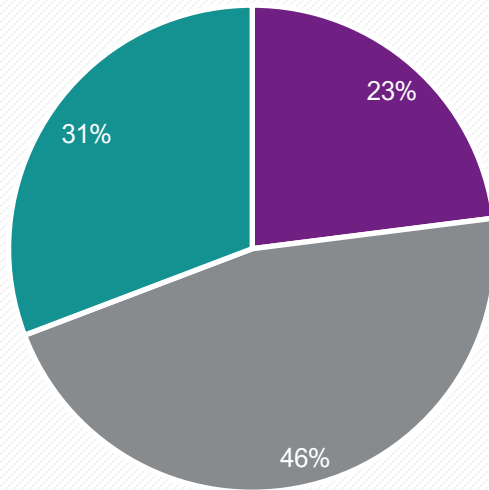

Actieve deelnemers en slapers hebben de meest offensieve risicopreferentie, gepensioneerden de meest defensieve

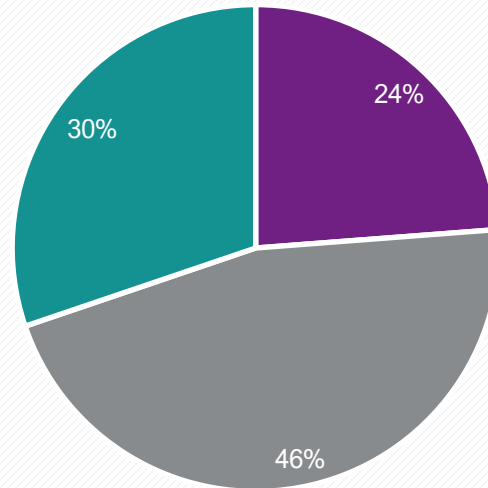
Risicopreferentie

o.b.v. CS-methode, met correctie o.b.v. kwalitatieve preferentie

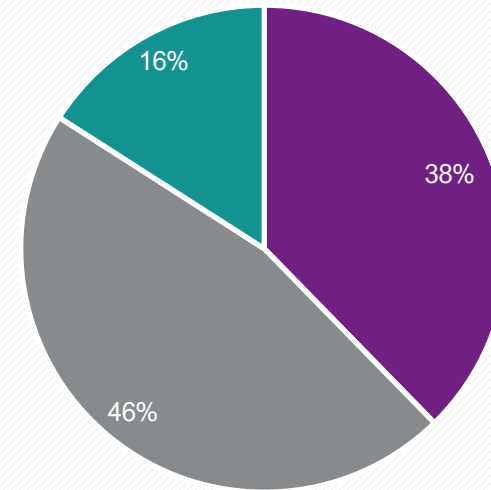
Actieve deelnemers

Slapers

Gepensioneerden

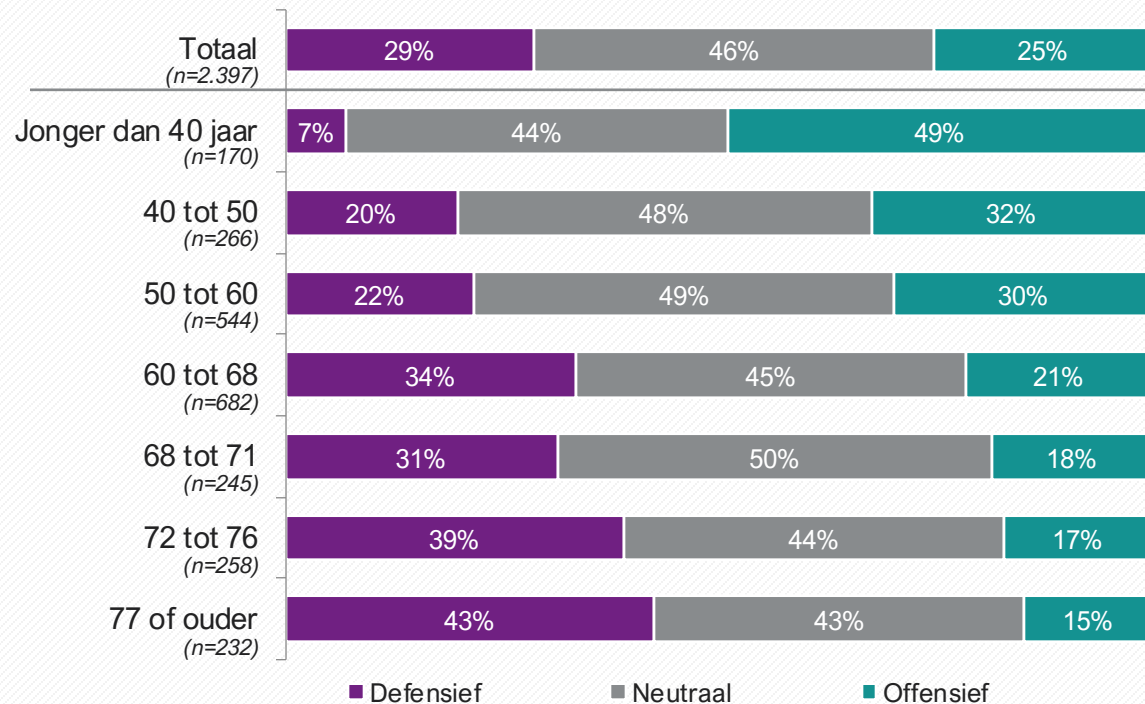

■ Defensief ■ Neutraal ■ Offensief

De risicopreferentie wordt minder offensief naarmate men ouder wordt

Risicopreferentie per leeftijdsgroep

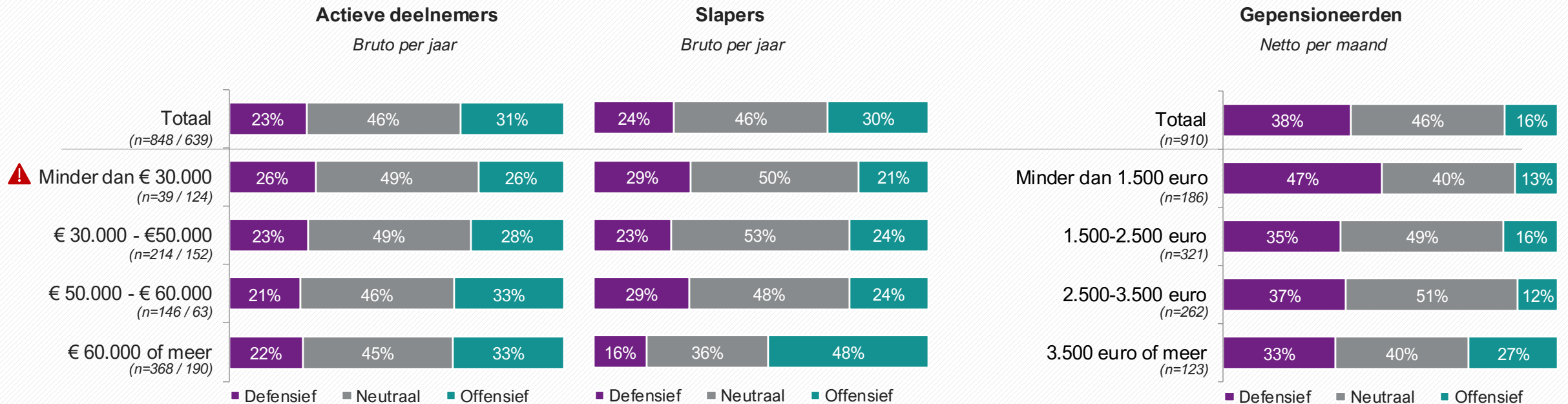
o.b.v. CS-methode, met correctie o.b.v. kwalitatieve preferentie

Geen duidelijke relatie tussen risicopreferentie en inkomen

Risicopreferentie per inkomensgroep

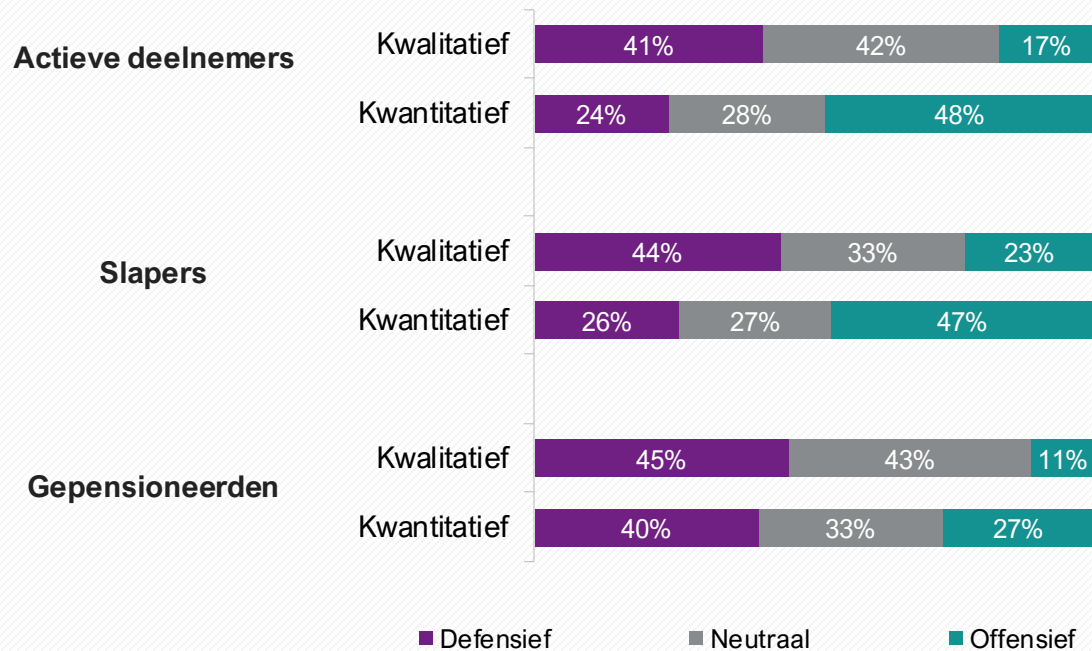
o.b.v. CS-methode, met correctie o.b.v. kwalitatieve preferentie

De kwantitatieve CS-methode leidt tot een offensievere risicopreferentie dan de kwalitatieve methode

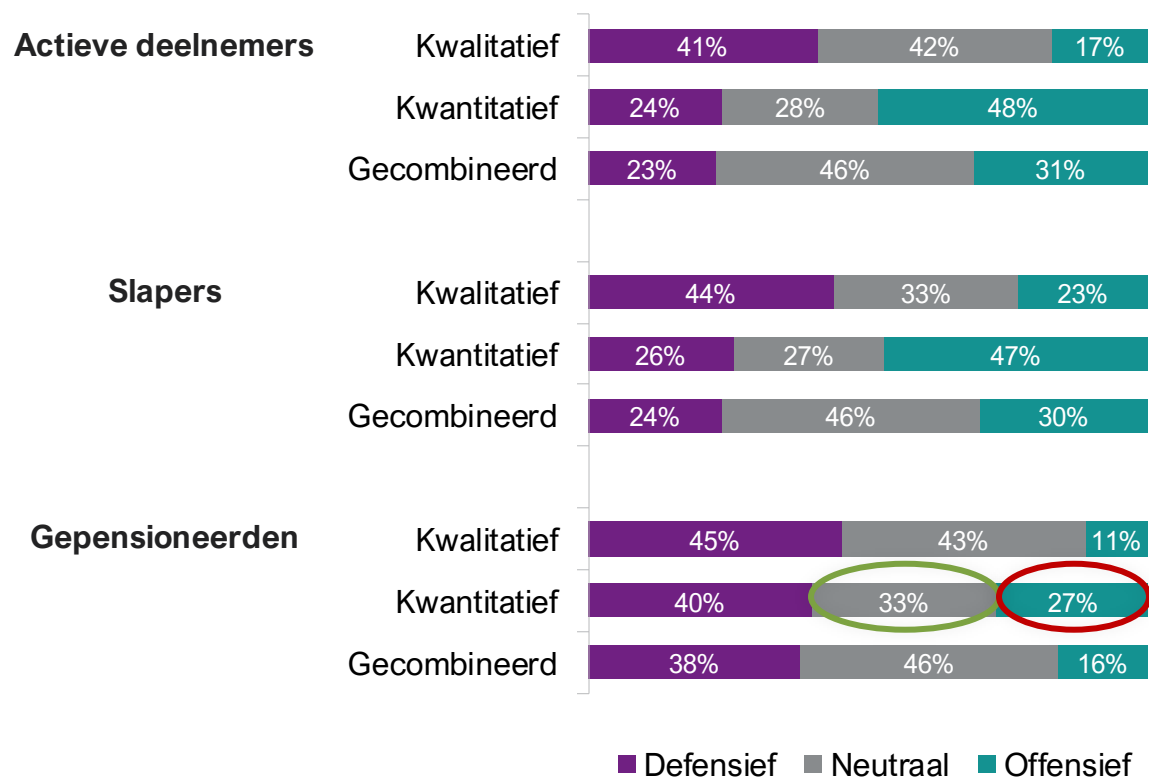
Risicopreferentie

o.b.v. kwalitatieve methode en kwantitatieve CS-methode

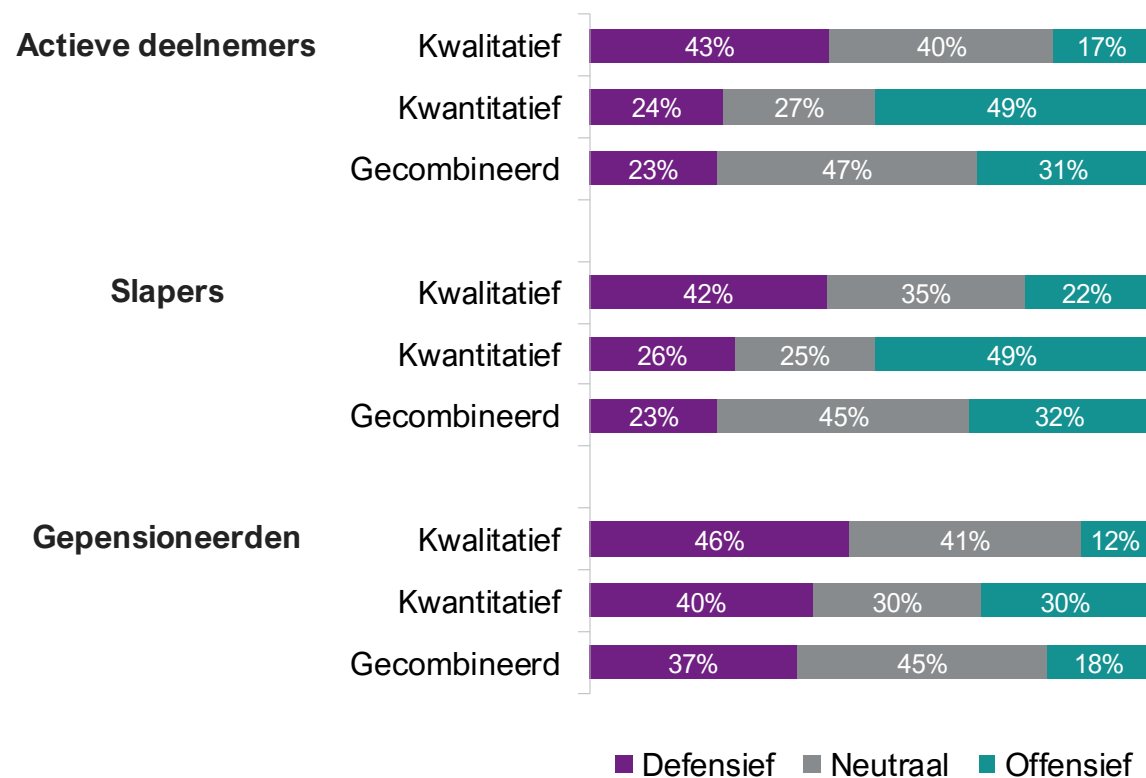

Risicopreferentie deelnemers PNO Media komt sterk overeen met die van de benchmark

PNO Media

Benchmark

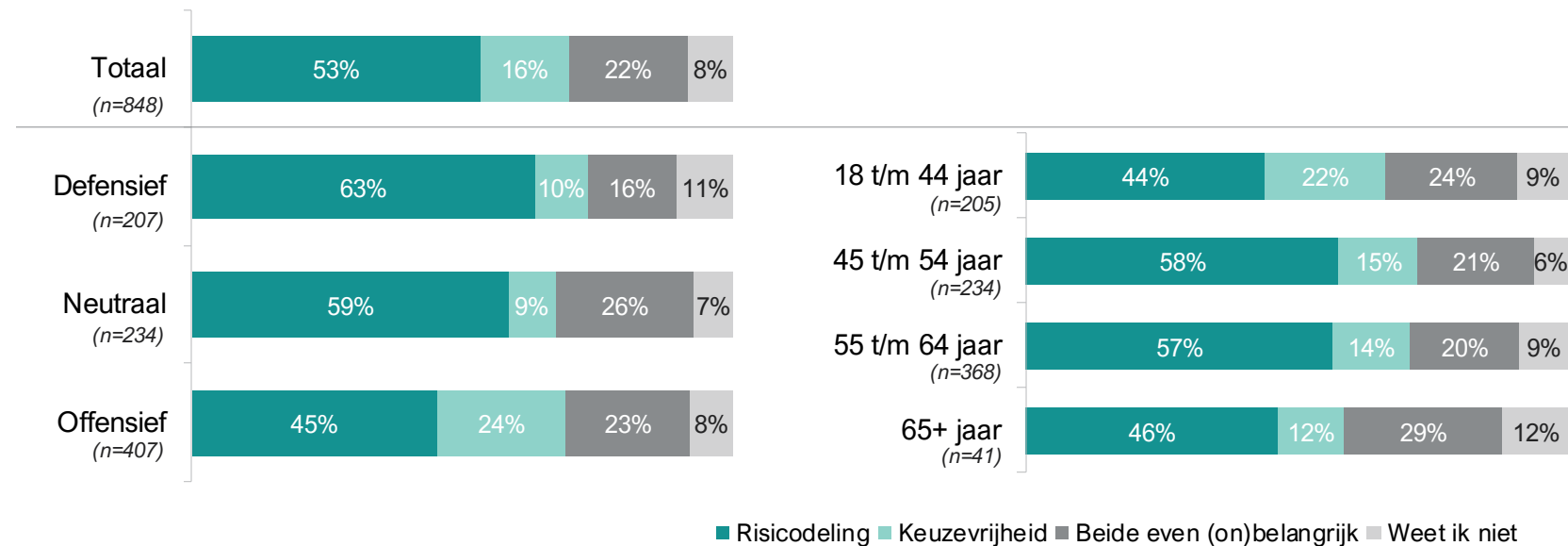

VOORKEUREN IN
NIEUWE
PENSIOENREGELING

Risicodeling is voor actieve deelnemers belangrijker dan keuzevrijheid, met name voor degenen met een defensieve of neutrale risicopreferentie

Voorkeur: risicodeling of keuzevrijheid

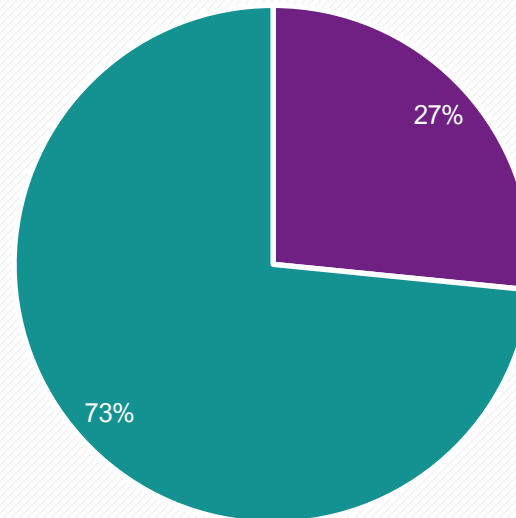
(Basis: actieve deelnemers)

Risicodeling: groot solidariteitsgevoel onder de actieve deelnemers

Voorkeur: individueel of samen inleggen

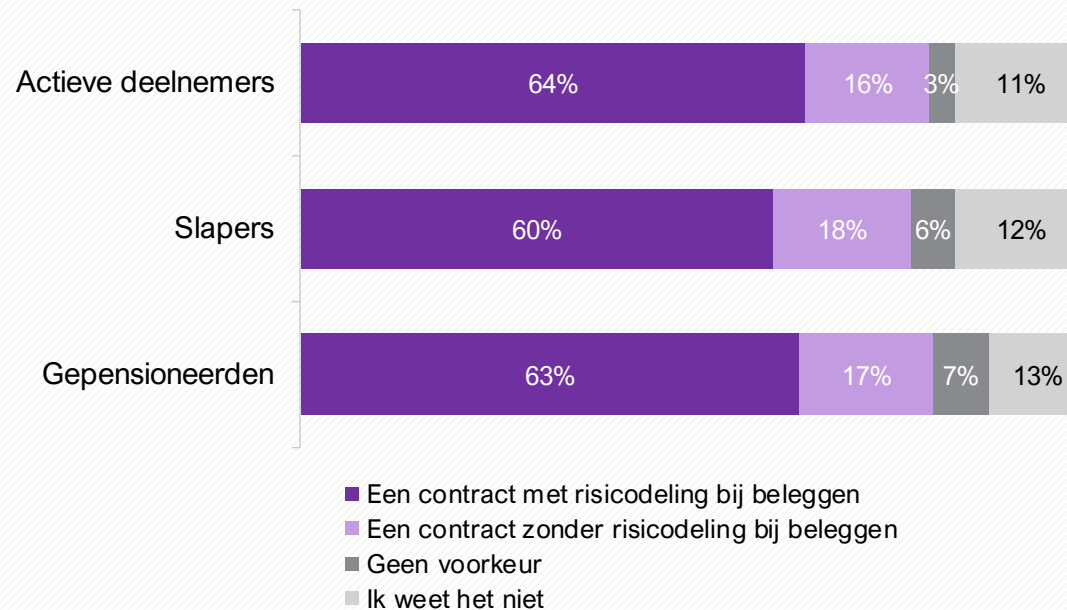
(Basis: actieve deelnemers)

- Ik bepaal bij voorkeur zelf hoe mijn premies worden belegd. Zowel de positieve als de negatieve resultaten komen voor mijn eigen rekening.
- Ik wil het liefst met een zo groot mogelijke groep mensen premies inleggen en de resultaten delen ongeacht of die positief of negatief zijn.

Risicodeling: meerderheid van de deelnemers prefereert een risicodeling bij beleggen

Voorkeur t.a.v. het delen van beleggingsrisico's met andere deelnemers

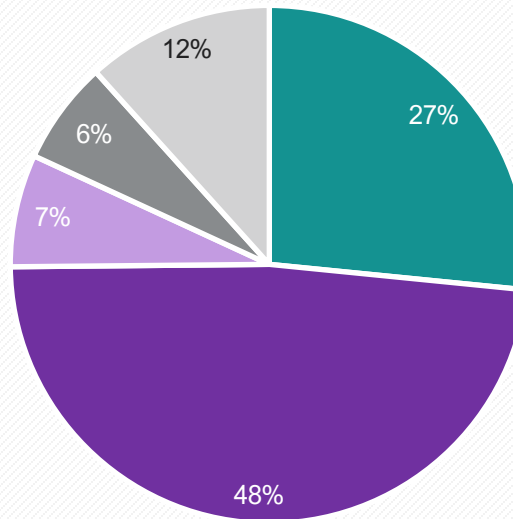

E10. In het nieuwe pensioenakkoord is het mogelijk om te kiezen tussen een contract met risicodeling bij beleggen en een contract zonder risicodeling bij beleggen. Wat heeft uw voorkeur ten aanzien van het delen van beleggingsrisico's met andere deelnemers? | Basis: alle actieven (n=848), slapers (n=639) en gepensioneerden (n=910)

Keuzevrijheid: beperkte behoefte aan keuzevrijheid, maar degenen met een offensieve risicopreferentie vinden dit relatief vaak wél belangrijk

Belang keuzevrijheid

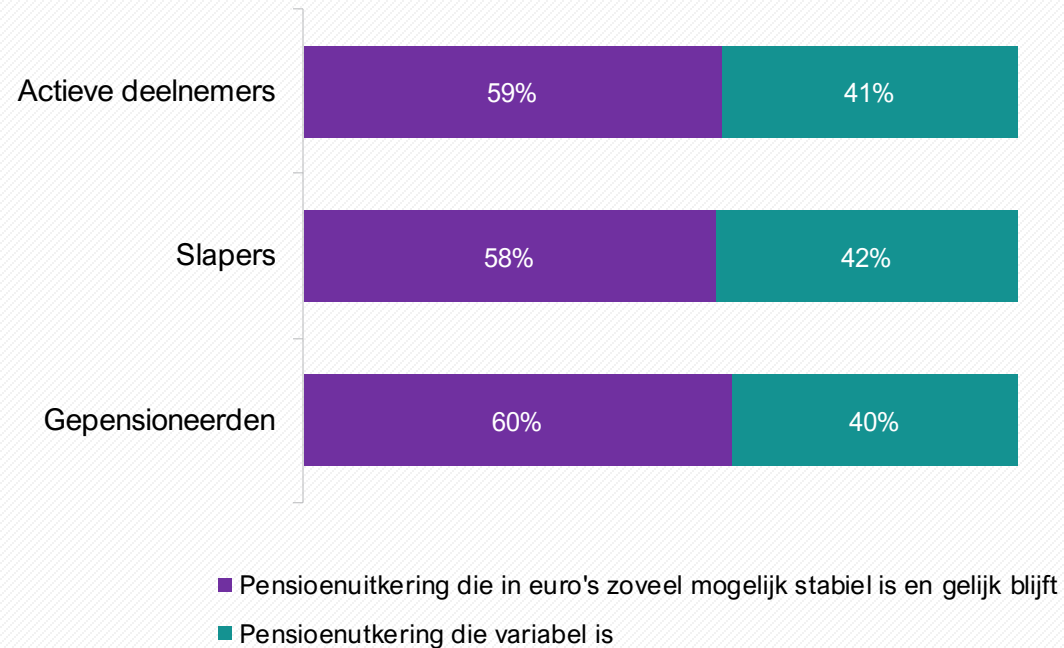
(Basis: actieve deelnemers)

- Ik vind de mogelijkheid om zelf te kunnen kiezen belangrijk, ook als dat iets meer kosten met zich mee brengt
- Ik vind keuzevrijheid niet belangrijk, want ik ga ervan uit dat de pensioenuitvoerder een goede keuze voor me maakt
- Ik vind keuzevrijheid niet belangrijk, want ik kies dan meestal toch voor de standaardoptie
- Ik heb geen voorkeur t.a.v. wel of geen keuzevrijheid
- Ik weet het niet

Keuzevrijheid: voorkeur vaste of variabele pensioenuitkering sterk verdeeld

Voorkeur: vaste of variabele pensioenuitkering

E12. Stel dat u kunt kiezen tussen een pensioenuitkering: 1) die in euro's zoveel mogelijk stabiel is en gelijk blijft; of 2) die variabel is en zo veel mogelijk koopkracht behoudt door mee te groeien met inflatie, maar ook kan dalen door tegenvallende beleggingsresultaten. Wat zou u kiezen? | Basis: alle actieven (n=848), slapers (n=639) en gepensioneerden (n=910)

Conclusies

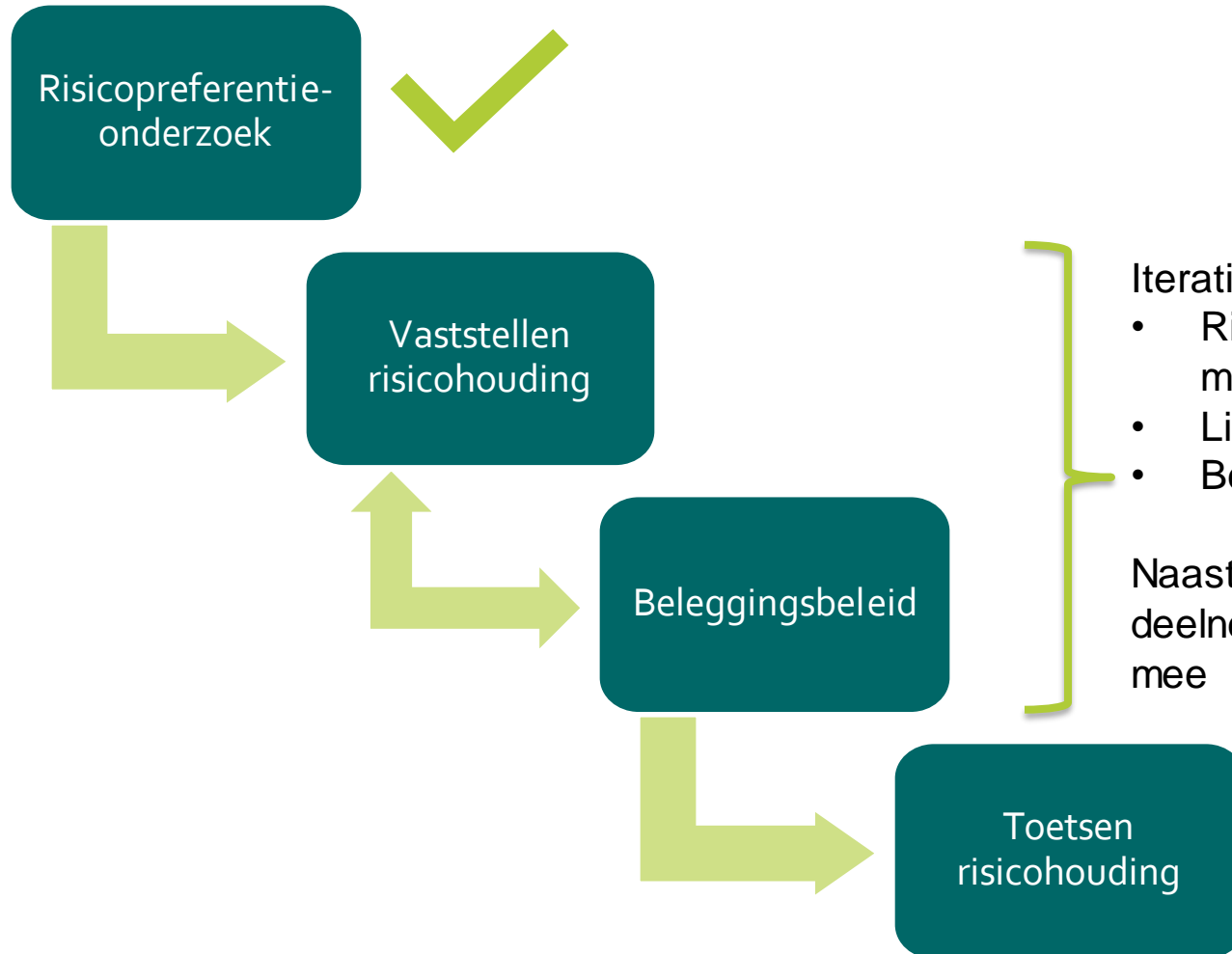
- Op basis van de vragen over de toekomstige pensioenregeling lijken veel deelnemers een voorkeur te hebben voor een contract met risicodeling en solidariteit
 - Die voorkeuren passen bij een solidaire premieregeling
- Deelnemers die een offensieve risicopreferentie hebben, geven ook vaker de voorkeur aan meer keuzevrijheid
 - Daar past meer een flexibele premieregeling bij

Wat gaan we met
de resultaten
doen?

Wat gaan we met de resultaten doen?

Proces risicohouding

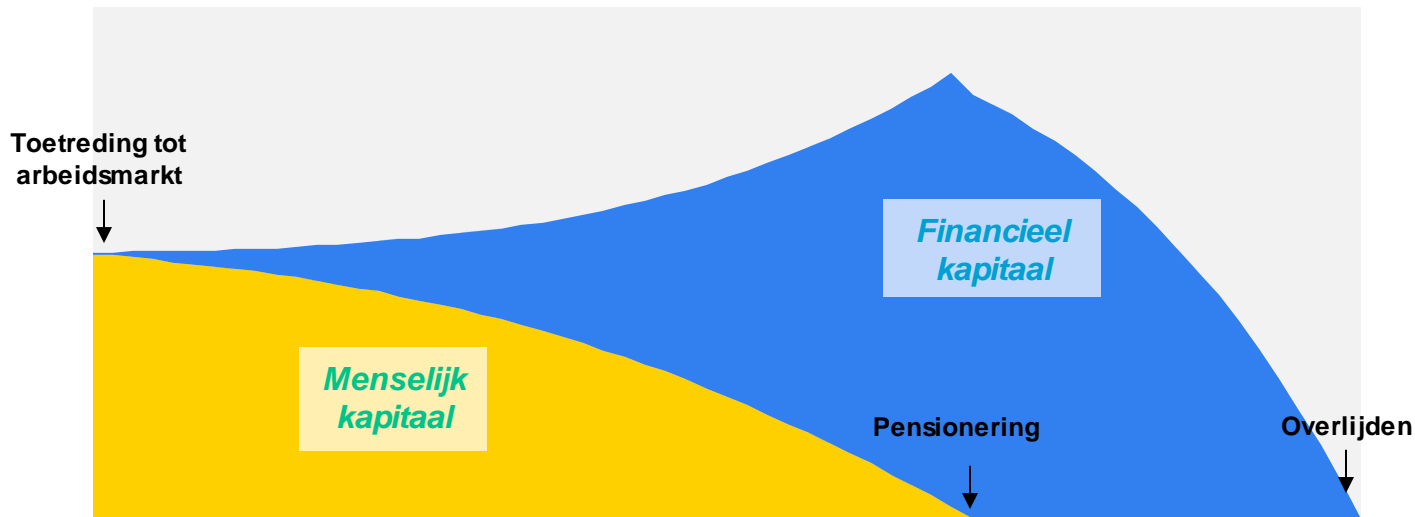
Iteratief proces met als resultaat:

- Risicohouding in termen van de wettelijke maatstaven
- Life cycles voor de FPR
- Beleggingsbeleid en toedelingsregels voor de SPR

Naast de uitkomsten van het onderzoek, nemen we ook deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten mee

Wat gaan we met de resultaten doen?

Life cycle theorie

- Menselijk kapitaal: arbeidsvermogen
- Financieel kapitaal: opbouw van vermogen, waaronder pensioen
- Je kan meer risico nemen met het financieel kapitaal als je nog veel menselijk kapitaal hebt om op terug te vallen, zoals bij jongeren het geval is
- Hoevéél meer risico hangt af van de risicopreferentie

Dank voor uw aandacht!
Heeft u vragen, stel ze gerust.

Ellen Eppens
ellen.eppens@pnomedia.nl

VOOR IEDEREEN IN DE CREATIEVE EN DIGITALE SECTOR

Wat gaan we met de resultaten doen?

Maatstaven voor de risicohouding

- De risicomaatstaf: maximaal aanvaardbare afwijking tussen de verwachte uitkeringen in een gemiddeld scenario en een slecht weer scenario
 - In de opbouwfase gaat het om de afwijking in een gemiddelde van alle toekomstige uitkeringen
 - In de uitkeringsfase gaat het om de afwijking in de uitkeringen van jaar tot jaar
- De verwachtingsmaatstaf: verwachte uitkeringen in een gemiddeld scenario met het beleggingsbeleid van het fonds, vergeleken met de verwachte uitkeringen in een gemiddeld scenario met een volledig risicomijdend beleggingsbeleid
- De lange termijn risicomaatstaf in de uitkeringsfase: maximaal aanvaardbare afwijking tussen het gemiddelde van de nog resterende uitkeringen in een gemiddeld en een slecht weer scenario